

Pod hasłem „Leśnictwo wielofunkcyjne współczesną formą ochrony przyrody”, w dniach 5-7 września 2013 roku w Walczu, odbył się 113. Zjazd Polskiego Towarzystwa Leśnego. Gospodarzem corocznego spotkania delegatów oddziałów PTL-u była Regionalna Dyrekcja Lasów Państwowych w Pile.

Ponad dwustu leśników i naukowców obradowało w Ośrodku Przygotowań Olimpijskich Bukowina. Pierwszego dnia zjazdu odbyła się sesja naukowa, podczas której wygłoszono 11 referatów dotyczących współistnienia gospodarki leśnej i ochrony przyrody w Polsce. Obrady otworzył **Jan Szramka**, zastępca dyrektora generalnego Lasów Państwowych, który podkreślił ważną rolę kompetentnych leśników w ochronie przyrody.

Sala obrad 113. Zjazdu Polskiego Towarzystwa Leśnego. Na pierwszym planie (od lewej): prof. Andrzej Grzywacz, przewodniczący Towarzystwa i ks. Wiktor Ojrzyński, duszpasterz leśników z RDLP w Warszawie.

113. Zjazd Polskiego Towarzystwa Leśnego

Leśnictwo i ochrona przyrody

Sesję otworzył prof. dr hab. **Andrzej Grzywacz**, przewodniczący PTL-u, inaugurującym referatem „Zrównoważone użytkowanie zasobów różnorodności biologicznej współczesną formą ochrony przyrody w lasach”. Profesor podkreślił, że około 60 proc. gatunków fauny, flory i grzybów żyjących w Polsce (zarejestrowano ich w sumie około 36 tysięcy) to gatunki leśne.

– Lasy są ostoją przyrody, matczynikiem bioróżnorodności – stwierdził prof. dr hab. Andrzej Grzywacz, przewodniczący Polskiego Towarzystwa Leśnego. – Potrzebna jest nowelizacja ustawy o ochronie przyrody uznająca leśnictwo wielofunkcyjne jako wielkoobszarową ochronę przyrody.

Przewodniczący PTL-u podkreślił również fakt, że współczesne leśnictwo wielofunkcyjne jest formą ochrony przyrody zasobów leśnych. Na zakończenie dodał, iż w najbliższym czasie leśnicy powinni dążyć do rozpoczęcia prac legislacyjnych nad nową ustawą „Prawo leśne” oraz do nowelizacji ustawy o ochronie przyrody.

O miejscu ochrony przyrody, celach i założeniach opracowywanego Narodowego Programu Leśnego (NPL) mówił dr

hab. **Janusz Czerepko**, kierownik Zakładu Ekologii Lasu Instytutu Badawczego Leśnictwa. Programy takie są podstawowym narzędziem realizacji strategii sektora leśno-drzewnego w krajach europejskich. Dotychczas takie opracowania mają m.in. Austria, Czechy, Francja, Finlandia, Niemcy, Słowacja i Szwajcaria. Celem NPL jest stworzenie wizji leśnictwa w Polsce

w dwóch perspektywach czasowych: do 2030 r. i do 2080 r. Projekt rozpoczął się rok temu i jest finansowany przez Dyrekcję Generalną Lasów Państwowych, a jego koordynatorem jest prof. dr hab. **Kazimierz Rykowski**. Konferencja w ramach panelu „Ochrona – lasy i gospodarka leśna jako narzędzie kształtowania środowiska naturalnego i ochrony przyrody” planowana jest w maju 2014 r.

Wkład Lasów Państwowych w ochronę zasobów przyrody

zreferowała **Jolanta Błasiak**, naczelnik Wydziału Ochrony Przyrody DGLP. Prelegentka wymieniła działania LP, które przyczyniły się do ochrony przyrody w Polsce, m.in.: powszechna inwentaryzacja gatunków roślin, zwierząt i siedlisk przyrodniczych, referencjonowanie wody w lasach, rekultywacja terenów popoligonowych, programy służące zachowaniu różnorodności biologicznej i odtwarzaniu zagrożonych gatunków flory i fauny. J. Błasiak podkreśliła, że nikt wcześniej, ani później nie wykonał w tak krótkim czasie, przy ograniczonym nakładzie sił i środków, rozpoznania przyrodniczego na tak ogromnej powierzchni.

Nawiązując do powszechnej inwentaryzacji gatunków roślin, zwierząt i siedlisk przyrodniczych z 2007 roku przypomniła, że na 7,5 mln ha gruntów zinwentaryzowano 49 gatunków zwierząt, 23 gatunki roślin i 86 siedlisk. Wyniki inwentaryzacji przyrodniczej na terenach leśnych stały się przyczynkiem do tworzenia nowych obszarów sieci Natura 2000.

Podczas wykładu na temat prawa leśnego i ustawy o ochronie przyrody głos zabrał **Adam Habuda** z Instytutu Nauk Prawnych Polskiej Akademii Nauk we Wrocławiu.

– Leśnictwo więcej daje ochronie przyrody, niż otrzymuje w zamian – mówił Adam Habuda z Instytutu Nauk Prawnych PAN.

Natomiast **Jan Kraczek**, dyrektor Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Lublinie, zwrócił uwagę na fakt, że 40 procent areалу Lasów Państwowych jest objętych programem Natura 2000, z czym związana jest potrzeba wykonywania odpowiednich działań przez leśników na tym terenie. Przedstawił też status obszarów naturalnych w Polsce, ich uwarunkowania prawne i stan rzeczywisty.

W osobnym bloku tematycznym poruszone zostały zagadnienia związane z hodowlą lasu, m.in. mówiono o programie hodowli selekcyjnej drzew leśnych oraz zasięgach występowania drzew leśnych w Polsce.

Uczestnicy spotkania mocno podkreślali konieczność określenia granicy gospodarczo-ochronnej w lasach. Powinna ona w sposób jasny określić zarówno funkcje gospodarcze, jak i przyrodnicze danego obszaru lasu.

ciąg dalszy na str. 6-7

Leśnictwo i ochrona przyrody

dokończenie ze str. 2

Duże zainteresowanie wśród zebranych wzbudziła prezentacja prof. **Bogdana Brzezieckiego** z Wydziału Leśnego Szkoły Głównej Gospodarstwa Wiejskiego w Warszawie dotycząca różnorodności biologicznej w lasach, a zwłaszcza ochrony ścisłej na terenach leśnych. W oparciu o wyniki niemal 80-letnich badań, nieprzerwanie prowadzonych w rezerwacie ścisłym w Puszczy Białowieskiej, profesor stwierdził, iż renaturalizacja wyraźnie zubaża siedliska i zmniejsza różnorodność biologiczną. W analizowanych drzewostanach wy-

Prof. Tomasz Zawila-Niedźwiecki, dyrektor Instytutu Badawczego Leśnictwa, wręcza prof. Andrzejowi Grzywaczowi najwyższe wyróżnienie PTL-u - „Pro Bono Silvae”.

Odnaczeni Srebrnymi Medalami Polskiego Towarzystwa Leśnego.

rażnie spada udział gatunków dominujących, współdominujących i domieszkowych. Od wielu lat zauważalne jest ustępowanie świerka, brzozy i dębu, a w ich miejsce wchodzenie lipy, a zwłaszcza grabu. Coraz bardziej realna staje się wizja, iż pod koniec XXI wieku w Puszczy Białowieskiej dominować będą drzewostany... grabowe.

Drugiego dnia zjazdu delegacji wyruszyli na trasy w nadleśnictwach RDLP w Pile, gdzie zapoznali się z gospodarką leśną prowadzoną

przez pilskich leśników oraz atrakcjami turystycznymi regionu. Uczestnicy objazdu terenowego mogli zapoznać się z różnorodną tematyką: restytucją jarzęba brekinii, przebudową drzewostanów na gruntach porolnych, małą retencją, produkcją sadzonek w szkółce zadrzewieniowej oraz prowadzeniem plantacji nasiennych i plantacyjnych upraw nasiennych. Odwiedzono również rezerваты przyrody, m.in.: „Diabli Skok”, „Dolina Rurzyca”, „Okoneckie Wrzosowiska” i „Bunkry Strzeliny”.

Uchwała 113. Zjazdu Delegatów

Obradujący w dniu 7 września 2013 roku w Wałczu 113. Zjazd Delegatów Polskiego Towarzystwa Leśnego (...)

stwierdza, że:

1. Ustawa z dnia 28 września 1991r. o lasach w art. 6 ust. 1a zdefiniowała trwale zrównoważoną gospodarkę leśną (...) oraz nałożyła na właścicieli i zarządców lasów obowiązek prowadzenia gospodarki leśnej w sposób zrównoważony, zapewniający trwałe utrzymanie lasów i zapewnienie ciągłości ich użytkowania (art. 13.1.: „Właściciele lasów są obowiązani do trwałego utrzymywania lasów i zapewnienia ciągłości ich użytkowania”).

(...)

2. Gospodarka leśna w Lasach Państwowych prowadzona jest z poszanowaniem w/w zasad i funkcji, dzięki czemu, równoległe z gospodarką leśną, w lasach realizowana jest ochrona przyrody i kształtowana jest różnorodność biologiczna, w efekcie czego udział ekosystemów leśnych we wszystkich formach ochrony przyrody wynosi ponad 60 proc. Fakty te upoważniają do sformułowania stwierdzenia, że wielofunkcyjna gospodarka leśna jest współczesnym elementem ochrony przyrody.

3. Polskie Towarzystwo Leśne, realizując uchwały 111. i 112. Zjazdu Delegatów PTL, podjęło działania zmierzające do opracowania własnej, autorskiej wizji priorytetów leśnictwa oraz dróg i warunków ich realizacji. Dokument pod nazwą „Wizja przyszłości polskich lasów i leśnictwa do roku 2030” znajduje się w końcowej fazie opracowywania. Jednocześnie Instytut Badawczy Leśnictwa, na zlecenie Dyrekcji Generalnej Lasów Państwowych, rozpoczął w listopadzie 2012 roku prace nad opracowywaniem Narodowego Programu Leśnego (NPL), który

ma stać się strategicznym zintegrowanym programem dla całego sektora leśno-drzewnego oraz ochrony przyrody w lasach.

4. Zjazd zobowiązuje Zarząd Główny PTL do zapewnienia udziału naszego Towarzystwa w pracach nad NPL, m.in. poprzez aktywny udział naszych reprezentantów w siedmiu panelach – przy czym w odniesieniu do tematyki 113. Zjazdu właściwym panelem tematycznym jest panel pn. „Ochrona – lasy i gospodarka leśna, jako narzędzie kształtowania środowiska naturalnego i ochrony przyrody”.

5. Obowiązujące obecnie rozwiązania prawne umożliwiają instytucjom spoza Lasów Państwowych zbyt daleko idącą ingerencję w kształtowanie planu urządzenia lasu, który jest podstawowym dokumentem, w oparciu o który nadleśniczy prowadzi gospodarkę leśną przez okres dziesięć lat. Analogiczna sytuacja ma miejsce w opracowywaniu i wprowadzaniu w życie planów zadań ochronnych dla utworzonych na gruntach leśnych obszarów Natura 2000. Ingerencje te, forsowane i wymuszane przez instytucje i organizacje nie ponoszące odpowiedzialności za skutki swych działań, generalnie zmierzają do wyłączenia z gospodarki leśnej coraz to nowych obszarów lasów oraz do zmniejszania pozyskania drewna w stopniu nieuzasadnionym nie tylko ekonomicznie, ale również przyrodniczo i społecznie.

6. W celu umożliwienia optymalizacji relacji pomiędzy gospodarką leśną a ochroną (zwłaszcza bierną) terenów leśnych, należy ustalić granicę gospodarczo-ochronną w lasach, poprzez podjęcie prac nad nowelizacją ustaw z dnia 16 kwietnia 2004 r. o ochronie przyrody i z dnia 3 października 2008 r. o udostępnianiu informacji o środowisku i jego

Pobyty na ziemi pilskiej był również okazją do zapoznania się z atrakcjami turystycznymi regionu. Uczestnicy wycieczek autokarowych zwiedzili domek myśliwski prezydenta Ignacego Mościckiego oraz miejsca upamiętniające spływ kajakowy Rurzycą biskupa Karola Wojtyły. Mieli okazję poznać również jedyny w Polsce obiekt badawczy przepływu dwutlenku węgla między atmosferą a ekosystemami leśnymi. Zwiedzono także jeden z najbardziej nowoczesnych w Europie zakładów produkcji energii i węgla drzewnego OZEN PLUS. Delegaci zobaczyli również skansen fortyfikacyjny grupy warownej Cegielnia, miejsce po byłym Oflagu Gross Born II i - położoną koto Wałcza - największą nekropolię wojskową na Wale Pomorskim, gdzie delegaci PTL-u złożyli wiązanek kwiatów.

W trzecim dniu zjazdowym sekretarz generalny PTL-u dr inż. **Jan Łukaszewicz** przedstawił sprawozdanie z rocznej działalności towarzystwa. Zgodnie z danymi zawartymi w sprawozdaniach poszczególnych oddziałów Polskie Towarzystwo Leśne liczy obecnie 4704 członków. W jego strukturze działa 11 komisji problemowych, jednakże od kilku lat wciąż utrzymuje się wyraźny podział na komisje aktywne i „uśpione”.

W czasie obrad delegacji zaproponowali, aby w 2014 r., przy okazji obchodów 90-lecia Lasów Państwowych, sfinalizować budowę i uroczystość odsłonięcia pomnika pierwszego dyrektora Lasów Państwowych – Adama Loreta. Tym bardziej, że jest to dobry czas na przypadającą w przyszłym roku 75. rocznicę aresztowania A. Loreta przez NKWD.

Najwyższe wyróżnienie Towarzystwa - medal „Pro Bono Silvae” („Dla Dobra Lasów”) - wręczono prof. dr. hab. Andrzejowi Grzywaczowi. Tytuł Honorowego Członka Polskiego Towarzystwa Leśnego przyznano: prof. dr. hab. **Arkadiuszowi Bruchwaldowi** z IBL, wieloletniemu przewodniczącemu Komitetu Redakcyjnego „Sylwana” i **Widzimirowi Grusowi**, emerytowanemu dyrektorowi RDLP w Gdańsku. Kilkunastu członkom wręczono Złote i Srebrne Odznaki PTL-u.

Przyszloroczny, 114. Zjazd PTL, odbędzie się na terenie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Zielonej Górze.

Tekst i zdjęcia: ARTUR SAWICKI

Instytut Badawczy Leśnictwa

Dr Jan Łukaszewicz, sekretarz generalny PTL-u, przedstawia sprawozdanie z rocznej działalności Towarzystwa.

Podczas sesji terenowej delegacji 113. Zjazdu odwiedzili m. in. Nadleśnictwo Złotów. Na zdjęciu Izba Edukacyjna tej jednostki LP.

Polskiego Towarzystwa Leśnego (skrót)

ochronie, udziale społeczeństwa w ochronie środowiska oraz o ocenach oddziaływania na środowisko, mających na celu:

- ustanowienie dyrektora regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych organem ochrony przyrody
- powierzenie dyrektorowi regionalnej dyrekcji Lasów Państwowych nadzoru nad obszarem Natura 2000 w przypadku, gdy dominującą część powierzchni obszaru stanowią grunty leśne – analogicznie do nadzoru, który aktualnie sprawują dyrektorzy RDOŚ lub RZGW.

7. Zjazd wyraża opinię, że najwłaściwszą drogą do nowelizacji w/w aktów prawnych będzie uzyskanie aprobaty uczestników wspomnianej w p. 4 niniejszej uchwały konferencji panelowej „Ochrona”, której przeprowadzenie zaplanowano na m-c maj 2014 roku. (...)

8. Uczestnicy Zjazdu z niepokojem stwierdzają, że, podobnie jak i na poprzednich Zjazdach, powraca tematyka gospodarowania zasobami przyrody w Puszczy Białowieskiej. Asumptem do ponownego wniesienia na obradach tej tematyki stał się fakt arbitralnego – nie mającego podstaw prawnych, gospodarczych czy przede wszystkim przyrodniczych – określenia przez ministra środowiska dla nadleśnictw puszczańskich (Białowieża, Browsk, Hajnówka) etatu cięć. Efektem tej decyzji jest postępujący rozpad drzewostanów, który spowoduje zmniejszenie bioróżnorodności świata roślin i zwierząt oraz utratę dobrego stanu zachowania białowieskich biocenoz oraz niezwyklej wartości zasobów genowych i bazy nasiennej. (...)

Uczestnicy Zjazdu postulują podjęcie działań zmierzających do cofnięcia decyzji z dnia 9 października 2012 r., zatwierdzającej plany urzędze-

nia lasu dla nadleśnictw Puszczy Białowieskiej na lata 2012–2021. Konieczne jest przywrócenie rozmiaru zabiegów hodowlano-ochronnych w drzewostanach ponad 100-letnich, w szczególności świerkowych. Tylko plan, sporządzony według potrzeb hodowlano-ochronnych ekosystemów leśnych i w pełni zgodny z zadaniami ochronnymi dla obszaru Natura 2000 Puszcza Białowieska daje szansę na zahamowanie negatywnych zjawisk i utrzymanie dziedzictwa historycznego i przyrodniczego Puszczy.

9. Uczestnicy Zjazdu wyrażają dezaprobatę dla trwającej od kilku lat procedury lokalizacji pomnika Adama Loreta, pierwszego dyrektora naczelnego Lasów Państwowych. Polskie Towarzystwo Leśne opracowało i wydało w roku 2010, wspólnie z CILP, publikację „Adam Loreta, pierwszy dyrektor naczelny Lasów Państwowych” oraz przeprowadziło wśród leśników zbiórkę datków pieniężnych na realizację przedsięwzięcia, w efekcie którego pomnik został 2 lata temu wykonany. Były to wszelkie działania, na jakie stać było działające społecznie stowarzyszenie. Zjazd PTL apeluje do dyrektora generalnego Lasów Państwowych o podjęcie działań, mających na celu przezwyciężenie negatywnych opinii Stołecznego Konserwatora Zabytków, co do lokalizacji pomnika na skwerze obok Ministerstwa Środowiska w Warszawie. Optymalnym efektem tych działań byłoby odsłonięcie pomnika w roku 2014 – roku jubileuszu 90-lecia Lasów Państwowych.

10. Uczestnicy Zjazdu składają podziękowanie Regionalnej Dyrekcji Lasów Państwowych w Pile i Oddziałowi Nadleśniczemu PTL, organizatorom 113. Zjazdu oraz towarzyszącej mu konferencji naukowej i wyjazdów terenowych za bardzo dobre przygotowanie tak części statutowej, jak i naukowo-poznawczej Zjazdu.